

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนอง
การเปลี่ยนแปลงยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*

Innovative Leadership Components of School Administrators
Responding to Changes in the BANI World Era under Khon Kaen
Primary Educational Service Area Office 4

พิมพ์จารุภัทร ชาณประเสริฐ และนิยดา เปี่ยมพีชนะ

Pimcharuphat Chanprasert and Niyada Piampuechana

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ประเทศไทย

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: pimcharuphat.me@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในยุค BANI World และ 2) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 500 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.974 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ได้แก่ การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม และ

*ได้รับบทความ: 20 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 30 พฤศจิกายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 3 ธันวาคม 2568

Received: April 20, 2025; Revised: November 30, 2025; Accepted: December 3, 2025

การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารเชิงนวัตกรรม

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 51.621$, $p\text{-value} = 0.172$, $\text{SRMR} = 0.009$, $\text{RMSEA} = 0.020$, $\text{CFI} = 0.999$ และ $\text{TLI} = 0.998$ แสดงให้เห็นว่าโมเดลองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความเหมาะสมและสามารถใช้อธิบายโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค BANI World ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; ผู้บริหารสถานศึกษา; ยุค BANI World

Abstract

The objectives of this research were to 1) analyze the components of innovative leadership of school administrators responding to changes in the BANI World era and 2) confirm the factor structure of innovative leadership of school administrators responding to changes in the BANI World era under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 4. This study employed a descriptive research design. The sample consisted of 500 school administrators and teachers selected through stratified random sampling. The research instruments included a 5-point rating scale questionnaire with content validity indices ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.974, as well as a semi-structured interview. Data were analyzed using frequency, percentage, exploratory factor analysis (EFA), and confirmatory factor analysis (CFA).

The research findings revealed that:

1. The exploratory factor analysis identified four components of innovative leadership, ranked by factor loadings as follows: creating an innovative organizational climate, teamwork and participation, innovative creativity, and visionary innovative management.

2. The confirmatory factor analysis indicated that the measurement model was well fitted to the empirical data, with $\chi^2 = 51.621$, $p\text{-value} = 0.172$, $\text{SRMR} = 0.009$, $\text{RMSEA} = 0.020$, $\text{CFI} = 0.999$, and $\text{TLI} = 0.998$, all meeting the acceptable criteria. These findings confirm that the innovative leadership component model is appropriate for explaining innovative leadership of school administrators in the BANI World era at the .01 level of statistical significance.

Keywords: Innovative leadership components; School administrators; BANI World era

1. บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ซึ่งถูกอธิบายด้วยแนวคิด BANI World อันประกอบด้วยความเปราะบาง ความวิตกกังวล ความไม่เป็นเส้นตรง และความยากต่อการคาดการณ์ สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงระบบการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวให้สามารถดำรงอยู่และพัฒนาได้ท่ามกลางความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และแรงกดดันจากการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม (อรรถพล สังขวาสี, 2565) ในบริบทดังกล่าว บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นกลไกหลักในการกำหนด ทิศทาง วางกลยุทธ์ และขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงภายในสถานศึกษา ภาวะผู้นำในยุค BANI World จึงไม่อาจอาศัยเพียงทักษะการบริหารแบบเดิม หากแต่ต้องผสมผสานทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร โดยผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นทางความคิด ความคิดสร้างสรรค์ ความกล้าตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม และวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน (เจริญ ภูวิจิตร, 2565)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นแนวคิดสำคัญที่ตอบสนองต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงในยุค BANI World โดยหมายถึงพฤติกรรมและสมรรถนะของผู้บริหารในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านการจัดการ นวัตกรรมการทำงาน และนวัตกรรมการนำองค์กร เพื่อสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำความรู้ ทักษะ และกระบวนการใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม การแสดงบทบาทผู้นำเชิงนวัตกรรม และการมีบุคลิกภาพที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม (ฐิตินันท์ นันทะศรี และคณะ, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในทุกมิติ อย่างไรก็ตาม จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ปีการศึกษา 2564 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในสังกัดยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศและระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการและการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษา

จากสภาพปัญหาและบริบทดังกล่าว ประกอบกับการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษายังมีความหลากหลาย และอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่และหน่วยงาน ดังนั้น การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในยุค BANI World ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 จึงมีความจำเป็น เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่สอดคล้องกับบริบทจริงและสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลเชิงวิชาการและเชิงนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบและโครงสร้างของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ศึกษา และนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในปีการศึกษา 2567 จากจำนวน 175 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,372 คน รวมทั้งสิ้น 1,512 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการของ Lindeman ที่เสนอว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบควรใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่เพื่อให้เหมาะสมกับสถิติที่ใช้และเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิเคราะห์ โดยใช้กฎอัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์ในอัตรา 20:1 ตามแนวคิดของ Gold (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) การวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนพารามิเตอร์ทั้งหมด 24 พารามิเตอร์ จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 480 คน และเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีก 20 คน เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ของ Comrey & Lee (1992) ซึ่งระบุว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างระดับ 500 คน อยู่ในระดับดีมาก สำหรับการ

วิเคราะห์องค์ประกอบ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 500 คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น ผลการสุ่มได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 46 คน และครูผู้สอน จำนวน 454 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) เครื่องมือเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ ประกอบด้วยตำแหน่ง เพศ และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 3) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมเชิงนวัตกรรม 4) การบริหารความเสี่ยงเชิงนวัตกรรม 5) การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม 6) การมีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรมแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) 2) เครื่องมือเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อยืนยันความสอดคล้องขององค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่านโปรแกรม Google Form 3) ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) โดยใช้วิธีสกัดองค์ประกอบแบบ Principal Component Analysis และหมุนแกนแบบมุลากด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Rotation) 4) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยพิจารณาจาก ค่า Bartlett's Test of Sphericity, ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling

Adequacy (KMO) ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้โปรแกรม Mplus และประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธี Maximum Likelihood (ML) สถิติที่ใช้ในการพิจารณาประกอบด้วย 1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square statistic) 2) Comparative Fit Index (CFI) 3) Tucker-Lewis Index (TLI) 4) Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) 5) Standardized Root Mean Square Residual (SRMR)

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงยุค BANI World ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์องค์ประกอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความเหมาะสมและมีความสัมพันธ์อย่างเพียงพอต่อการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือไม่ โดยหาค่าดัชนีไคเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (KMO: Kaiser-Mayer-Olkin measure of sampling adequacy) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) พบว่า ค่าดัชนีไคเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (KMO: Kaiser-Mayer-Olkin measure of sampling adequacy) มีค่าเท่ากับ 0.814 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลทั้งหมดและตัวแปรต่างๆ นั้น ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์มีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบมากที่สุด สามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยได้และจากค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett's Test of Sphericity) พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ที่ใช้ในการทดสอบมีค่า 15563.399 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าเมตริกสหสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น เมตริกสหสัมพันธ์จึงมีความเหมาะสมที่จะใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงยุค BANI World ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่าไคสแควร์ เท่ากับ 51.621 ค่าความน่าจะเป็น (P-value) เท่ากับ 0.1724 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) เท่ากับ 0.009 (น้อยกว่า 0.05) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) เท่ากับ 0.020 (น้อยกว่า 0.05) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.999 (มากกว่า 0.95) และค่าดัชนีตรวจสอบความกลมกลืน (TLI) เท่ากับ 0.998 (มากกว่า 0.95) โดยค่าน้ำหนัก องค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน มีค่าเป็นบวก ตั้งแต่ 0.972-0.979 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปน้อยคือ การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม

(CREATE) การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม (FEEL) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม (TEAM) และการมีวิสัยทัศน์ในการบริหารเชิงนวัตกรรม (VISION) ซึ่งมีค่าองค์ประกอบ (factor loading) เท่ากับ 0.979, 0.977, 0.973 และ 0.972 ตามลำดับ และมีค่าความเที่ยง (R^2) เท่ากับ 0.958, 0.955, 0.946 และ 0.945 ตามลำดับ จึงส่งผลให้องค์ประกอบการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (CREATE) เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 รองลงมา คือ การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม (FEEL) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม (TEAM) และการมีวิสัยทัศน์ในการบริหารเชิงนวัตกรรม (VISION) ตามลำดับ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลจัดทำให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ โดยสังเคราะห์ผลเชิงสำรวจ และเชิงยืนยันร่วมกัน ดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจาก EFA สะท้อนกลไกการปรับตัวขององค์กรในโลก BANI ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในยุค BANI World ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม และการมีวิสัยทัศน์ในการบริหารเชิงนวัตกรรม ซึ่งสะท้อนว่าการนำพาสถานศึกษาในโลกที่เปราะบางและคาดเดายากไม่ได้อาศัยความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง แต่ต้องเป็นชุดสมรรถนะที่ทำงานร่วมกันทั้งระดับ บุคคล-ทีม-องค์กร โดยเฉพาะองค์ประกอบการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ที่มีค่า Eigenvalue และสัดส่วนความแปรปรวนสูงสุด แสดงว่าในบริบทสถานศึกษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กร เป็นเงื่อนไขสำคัญที่เอื้อให้ครูและบุคลากรกล้าคิด กล้าลอง และกล้าปรับตัวต่อความไม่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยา สรวงศิริ และสิทธิชัย สอนสุภี (2564) ที่พบว่าการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษา ขณะเดียวกันการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมมีสัดส่วนความแปรปรวนสูงรองลงมา สะท้อนว่าเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่ไม่เป็นเส้นตรง (Nonlinear) และก่อความวิตกกังวล (Anxious) องค์กรยังต้องอาศัยการสื่อสารภายในที่มีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วม และความไว้วางใจในทีม เพื่อให้การตัดสินใจและการขับเคลื่อนงานเกิดขึ้นได้จริงในภาวะวิกฤติ ซึ่งสอดคล้องกับงานของน้ำทิพย์ มาลัย และคณะ (2566) ที่ยืนยันความสำคัญของทีมและการมีส่วนร่วมในภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

2. ผล CFA ยืนยันว่า การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมเป็นแกนกลางของภาวะผู้นำในโลก BANI ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก (CFI/TLI สูง และ RMSEA/SRMR ต่ำ) แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 4 สามารถอธิบายโครงสร้าง

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทพื้นที่ศึกษาได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบพบว่า การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม (CREATE) มีค่าน้ำหนักสูงสุด (0.979) และมีค่า R^2 สูงที่สุด (0.958) สะท้อนว่าในโลก BANI ที่เหตุการณ์เปลี่ยนเร็วและยากต่อการคาดการณ์ ความสามารถของผู้บริหารในการคิดใหม่ แก้ปัญหาใหม่ ตัดสินใจบนข้อมูล ออกแบบทางเลือกเป็นหัวใจของการนำพาสถานศึกษาให้รับมือความเปราะบางและความซับซ้อนอย่างเป็นระบบ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาผู้นำให้มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง (Lee, 2019) อย่างไรก็ตาม แม้บรรยากาศองค์กรนวัตกรรม และทีมและการมีส่วนร่วม จะมีค่าน้ำหนักรองลงมา แต่ยังอยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์ของผู้นำ จะเกิดผลจริงได้ เมื่อมีระบบสนับสนุนเชิงองค์กร (บรรยากาศ วัฒนธรรมความปลอดภัยทางจิตวิทยา) และกลไกเชิงทีม (การสื่อสารการมีส่วนร่วม ความร่วมมือ) รองรับควบคู่กัน

สรุปเชิงสังเคราะห์ของการอภิปรายผลการอภิปรายผลครั้งนี้ชี้ให้เห็นเชิงสังเคราะห์ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค BANI World เป็นโครงสร้างแบบบูรณาการที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก โดยมี การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมเป็นแกนกลาง และมีบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมทีมและการมีส่วนร่วมวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม เป็นกลไกสนับสนุน ทำให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อความเปราะบาง ความวิตกกังวล ความไม่เป็นเส้นตรง และความยากต่อการทำความเข้าใจของสถานการณ์โลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังยืนยันว่าองค์ประกอบทั้ง 4 มีความสอดคล้องกับข้อมูลจริงในบริบท สพป.ขอนแก่น เขต 4 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างชัดเจน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 นำองค์ประกอบไปใช้เป็นกรอบพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุค BANI World จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงยุค BANI World ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก และ 12 องค์ประกอบย่อย จึงควรนำกรอบองค์ประกอบดังกล่าวไปใช้เป็น แนวทางและตัวชี้วัด ในการพัฒนาและประเมินสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) การออกแบบหลักสูตรอบรม และการนิเทศติดตามเชิงพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่

1.2 เน้นพัฒนาการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมเป็นสมรรถนะแกนกลาง จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม เป็นองค์ประกอบที่มีน้ำหนักสูงสุด จึงควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ โดยพัฒนาในประเด็นสำคัญ เช่น การริเริ่มแนวคิดใหม่ การใช้ข้อมูลและสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการออกแบบทางเลือกภายใต้สถานการณ์คาดเดายาก เพื่อเพิ่มศักยภาพการนำองค์กรในสภาพแวดล้อมแบบ BANI

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

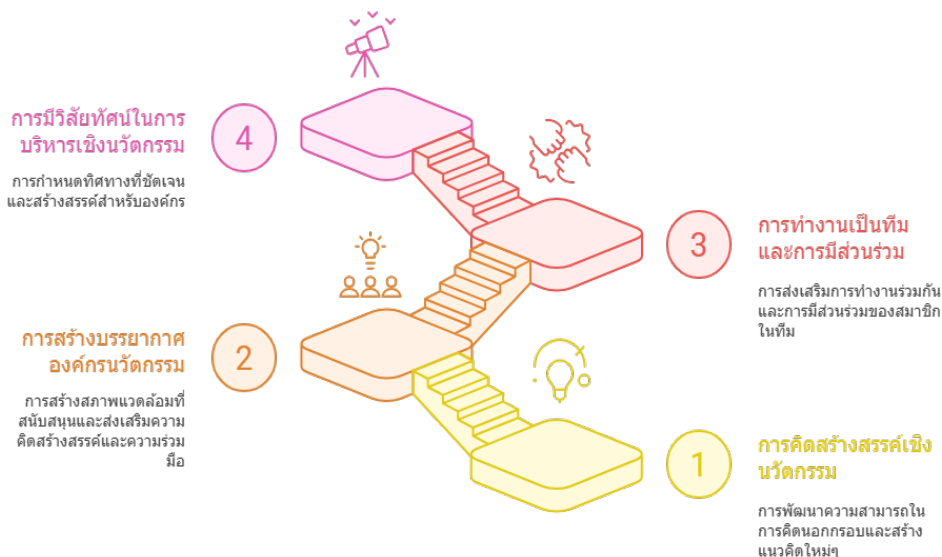
2.1 ศึกษาซ้ำเปรียบเทียบในบริบทพื้นที่อื่นเพื่อยืนยันความทั่วไปของโมเดลควรรศึกษาทั้ง EFA และ CFA ในสังกัดเขตพื้นที่อื่น หรือบริบทโรงเรียนต่างขนาด เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบและตรวจสอบความคงทนของโครงสร้างองค์ประกอบ รวมถึงความเหมาะสมเชิงบริบทของโมเดลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในยุค BANI World

2.2 ศึกษาเชิงลึกตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบการคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมควรรวิจัยเจาะลึกตัวบ่งชี้ของ CREATE เพื่อพัฒนาเป็น แนวทางปฏิบัติ ชัดสมรรถนะ โปรแกรมพัฒนาที่ใช้ได้จริง เช่น รูปแบบการฝึกคิดเชิงออกแบบ การตัดสินใจบนข้อมูล และการแก้ปัญหาแบบสร้างสรรค์ในสถานศึกษา

2.3 พัฒนาและทดสอบโมเดลเชิงสาเหตุต่อผลลัพธ์สถานศึกษาในยุค BANI World ควรรศึกษาโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อตรวจสอบอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อประสิทธิผลสถานศึกษา (เช่น คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมสถานศึกษา หรือสมรรถนะองค์กร) เพื่อยกระดับข้อค้นพบจากองค์ประกอบ ไปสู่กลไกเชิงสาเหตุที่ใช้กำหนดนโยบายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค BANI World มีโครงสร้างที่ชัดเจนและเป็นระบบ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ 1) การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรม 2) การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม 3) การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 4) การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารเชิงนวัตกรรม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแสดงให้เห็นว่า การคิดสร้างสรรค์เชิงนวัตกรรมเป็นองค์ประกอบแกนกลางที่มีอิทธิพลสูงสุด และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับองค์ประกอบอื่นอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในยุค BANI World มิได้เกิดจากคุณลักษณะด้านใดด้านหนึ่งเพียงลำพัง หากแต่เป็นผลจาก การบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การทำงานร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม และการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมที่ชัดเจน องค์ความรู้นี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ยืนยันว่า การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในยุค BANI World ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการคิดเชิงนวัตกรรมควบคู่กับการบริหารเชิงระบบและเชิงมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัว รับมือกับความเปราะบาง ความไม่แน่นอน และความซับซ้อนของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ ภูวจิตร์. (2565). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาโลกยุคผันผวน*. เข้าถึงได้จาก <http://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20220906-1.pdf>
- ฐิตินันท์ นันทะศรี, วาโร เฟ่งสวัสดิ์, วัลลิกา ฉลากบาง และพรเทพ เสถียรนพเก้า. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลริสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำทิพย์ มาลัย, ดวงเดือน จันทรเจริญ, กฤษดา ตั้งชัยศักดิ์ และชมสุภัค ครุฑทะ. (2566). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้ระดับบริหารทีมในองค์กรธุรกิจเครือข่าย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 17(52), 541-556. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/265302/178544>
- สุริยา สรวงศิริ และสิทธิชัย สอนสุภี. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรรถพล สังขวาสี. (2565). ปลัดศธ. ชี้โลกเข้าสู่ยุค BANI World รวมความปั่นป่วนไว้มหัตถุทธการ
ศึกษาโดยตรง มอบนโยบายรับมือ อุตเรียนรู้ถดถอย. เข้าถึงได้จาก [https://www.thaipost.net/
education-news/255668/](https://www.thaipost.net/education-news/255668/)

Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. (2nd ed.). Hillsdale, NJ:
Lawrence Erlbaum Associates.

Lee, A. (2019). Leadership, creativity and innovation: A meta-analytic review. *European
Journal of Work and Organizational Psychology*, 29(1), 1-35.

